

การศึกษาคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย¹
A STUDY OF CHARACTERISTICS OF ADOLESCENT PARENTHOOD
IN THE CONTEXT OF CENTRAL THAILAND

มานวิภา พัฒนมาศ¹ พัชรารณ ศรีสวัสดิ์² สุขอรุณ วงษ์ทิม³ พิศมัย รัตนโรจน์สกุล²
Manwipha Pattanamas Patcharaporn Srisawat Sukaroon Wongtim Pissamai Ratanarojsakul
¹ส่วนหนึ่งของปริญญาโทระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.หญิง ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Srinakharinwirot University

บทคัดย่อ

พ่อแม่วัยรุ่นยังเป็นปัญหาสำคัญที่ทำทนายวงการสาธารณสุขไทยในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ อันส่งผลถึงคุณภาพของประชากรรุ่นใหม่ในอนาคต ทั้งนี้คุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่มีอิทธิพลสำคัญต่อความสุขและความสำเร็จของเด็กในอนาคต โดยเฉพาะในช่วงเริ่มต้นชีวิตวัยเด็ก การวิจัยนี้มุ่งศึกษาในเชิงปรากฏการณ์ความหมายของคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทยที่มีความสำคัญต่อการเลี้ยงดูลูก ประชากร คือ พ่อแม่วัยรุ่นอายุ 15-19 ปี ที่มีลูกคนเดียวและมีอายุไม่เกิน 3 ปี ตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเชิงปรากฏการณ์ จำนวน 6 คู่ได้รับการสัมภาษณ์เชิงลึก เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงจัดสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อนำไปสู่การสร้างแบบสอบถามคุณลักษณะการเป็นพ่อแม่วัยรุ่น เก็บข้อมูลกับตัวอย่างเพื่อใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ จำนวน 250 คู่ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัย แสดงให้เห็นความหมายของคุณลักษณะการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทยที่มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเจตคติต่อการเป็นพ่อแม่วัยรุ่น ซึ่งต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองและมีความเชื่อว่าสามารถเลี้ยงดูลูกได้ 2) ด้านบทบาทการเป็นพ่อแม่วัยรุ่น ควรมีความรับผิดชอบและการจัดการกับลูกได้อย่างเหมาะสม 3) ด้านความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูก ต้องมีความเข้าใจเรื่องพัฒนาการเด็กและความสามารถของเด็กแต่ละวัย 4) ด้านพันธะผูกพันระหว่างพ่อวัยรุ่นกับแม่วัยรุ่น ต้องมีความมุ่งมั่นที่จะรักษาสัมพันธ์ภาพเพื่อใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในการเลี้ยงดูลูก และ 5) ด้านการสนับสนุนทางสังคม ควรได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์ ทางวัตถุ และข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้เลี้ยงดูลูกได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า มีค่าสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ น้ำหนักองค์ประกอบแต่ละด้านมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : คุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่น, พ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย

Abstract

Adolescent parents constitute an important problem that challenges the Thai public health system and an effective solution which could influence new generations in the future. The characteristics of parental influence the success of children and their happiness in the future, especially at a young age. The purpose of this research was to study, using phenomenal methods in terms of their meaning and analyze the characteristic factors of adolescent parenthood in the context of central Thailand which is important in terms of nurturing children. The population of this research was adolescent parents from the ages of fifteen to nineteen years of age who have children ranging from newborns to three years old. The sample used in the phenomenal study consisted of twelve adolescent parents and using in depth interviews. Later, a focus group discussion was conducted with five experts that contributed to the establishment of the characteristics of adolescent parenthood in the central Thailand questionnaire. Data were also collected from the sample obtained by a factor analysis study consisting of five hundred adolescent parents and then analyzed the data by using confirmatory factor analysis.

The research revealed a new version of typical Thai adolescent parenthood who can express their thoughts, feelings, and actions on nurturing their children composed of five desirable characteristics including the adolescent parental attitude. Firstly, the fact that they must accept their role changing and beliefs about their own parenting abilities with regard to the adolescent parental role, the issue of who should accept responsibility and manage the behavior of children appropriately. Secondly, the comprehension of child raising, which involves an understanding of child development and their ability by age. Thirdly, interpersonal bonding; they must be committed to maintaining a proper relationship in which to nurture their children together. Next, Social support; which required emotional, tangible, and informational support to their parenting with quality. Therefore, the adoption of confirmatory factor analysis significantly demonstrates that these five components had high factor loadings at .01 and could be used to measure the characteristics of adolescent parenthood in the context of central Thailand in the appropriate consideration of support of a format suitable for adolescent parents. In order to develop adolescent parents with desirable characteristics of parenthood, we need to develop all five of these characteristics.

Keywords : characteristics of adolescent parenthood, adolescent parenthood in the context of central Thailand

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พ่อแม่เป็นต้นแบบของการหล่อหลอมความรู้สึกรู้จักคิดให้กับลูก และเป็นรากฐานของการถ่ายทอดความสัมพันธ์อันดีระหว่างพ่อแม่ลูก แต่สำหรับลูกที่เกิดจากพ่อแม่ที่เป็นวัยรุ่นนั้น ต้องเติบโตขึ้นมาท่ามกลางสภาพครอบครัวที่ขาดความพร้อมของการเป็นพ่อแม่ ซึ่งแน่นอนว่าพวกเขาสามารถเจริญเติบโตได้เหมือนเด็กทั่วไป แต่สิ่งที่แตกต่างออกไปก็คือ พัฒนาการทางด้านจิตใจ ความคิด ความรู้สึก และปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างพ่อแม่กับลูกที่ส่งผลต่อความสุขความสำเร็จในชีวิตของเด็กในอนาคต

พ่อแม่วัยรุ่นยังคงเป็นปัญหาสำคัญในสังคมไทยปัจจุบัน และนับวันจะยิ่งมากขึ้น การที่วัยรุ่นต้องมารับบทบาท “พ่อแม่” โดยที่ยังไม่พร้อม ย่อมมีผลกระทบต่อพัฒนาการในมิติต่าง ๆ ของเด็กที่เกิดมา รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ปัญหาสุขภาพกาย สุขภาพจิต และความสัมพันธ์ในครอบครัว เป็นต้น (Boden, Fergusson, Howwood, 2008; Bures, Koropeckyj-Cox, & Loree, 2009) นั่นเป็นเพราะว่า วัยรุ่นมักจะมีปัญหาทางอารมณ์ถึงแม้ว่าร่างกายจะเจริญเติบโตแต่จิตใจและอารมณ์นั้นไม่ได้พัฒนาตามไปด้วย (Trangkasombat, 2001) จึงมักทำให้มีปัญหามองชีวิตคู่จนต้องเลิกกันในที่สุด ซึ่งเห็นได้ชัดจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนแม่วัยรุ่นที่ถูกทอดทิ้งให้กลายเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวหลังจากให้กำเนิดลูก และหากพิจารณาถึงลูกของพ่อแม่วัยรุ่นนั้น ลูกอาจได้รับรู้สภาพของความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ การเกี่ยงกันรับผิดชอบในตัวลูก การเลิกกันของพ่อแม่ และอาจรวมไปถึงการใช้ความรุนแรงต่อกันในครอบครัวแทน ทำให้เด็กขาดการเลี้ยงดูอย่างมีคุณภาพ และส่งผลให้ลูกของพ่อแม่วัยรุ่นมักมีปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือกระทำผิด รวมไปถึงปัญหาทางอารมณ์และสังคมในเด็ก (Field, Widmayer, Stringer, & Ignatoff, 1980) และเห็นได้ชัดขึ้นเมื่อเด็กอายุ 3 ปี (Miller, Heysek, Whitman, & Borkowski, 1996)

การช่วยให้ลูกมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยความผาสุกนั้น เป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งของพ่อแม่ แต่สำหรับวัยรุ่นการเป็นพ่อแม่ในวัยนี้ เป็นช่วงเวลาที่ยากลำบาก เพราะต้องต่อสู้กับภารกิจพัฒนาตัวตนของวัยรุ่น ในขณะเดียวกันต้องเผชิญหน้ากับความยุ่งยากในการเลี้ยงดูลูก ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นจะเห็นได้ว่า เป็นชีวิตที่ต้องเผชิญกับการปรับเปลี่ยนและความท้าทายอย่างมาก เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จและความน่าเชื่อถือของการเป็นพ่อแม่ ในวิถีของการใช้ชีวิตและการคิดในแบบผู้ใหญ่ (Hammer & Turner, 1996) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พ่อแม่วัยรุ่นกลุ่มนี้ต้องได้รับการช่วยเหลือให้สามารถรับมือกับช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลง และความไม่แน่นอนในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ลูกของพวกเขาเริ่มต้นชีวิตที่ดีที่สุด ตั้งแต่แรกเริ่มเท่าที่จะเป็นไปได้ หากพิจารณาถึงการรณรงค์แก้ไขปัญหาคอรัวของพ่อแม่วัยรุ่นที่กระทำอยู่ในปัจจุบัน เพื่อลดปัญหาสุขภาพจิตและปัญหาสังคมหลายประการนั้นก็อาจจะสำเร็จได้ยาก ถ้าปราศจากการเสริมสร้างคุณลักษณะสำคัญในด้านต่าง ๆ ของการเป็นพ่อแม่ให้กับวัยรุ่นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่ในช่วงที่ลูกเริ่มต้นชีวิตวัยเด็กนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะด้วยแรงขับ (drive) ในตัวบุคคลที่ผลักดันให้บุคคลกระทำสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งประสบการณ์ในอดีตที่มีผลต่อการกระทำในปัจจุบัน ตามทฤษฎีความสัมพันธ์กับแม่ (object relations theory) ที่ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ในช่วงต้นของชีวิตเป็นสิ่งที่มามีอิทธิพลมาก เพราะความสัมพันธ์นี้ประทับอยู่ภายในใจของเด็ก และกลายเป็นแม่แบบของความสัมพันธ์ซึ่งที่มีกับผู้อื่นในอนาคต (Goldenberg & Goldenberg, 2008) โดยเด็กนั้นต้องการความรู้สึกของการถูกรักอย่างต่อเนื่องที่ปราศจากเงื่อนไข เด็กที่มีความรู้สึกถูกพลัดพรากตั้งแต่เริ่มต้นวัยเด็ก อาจเสี่ยงต่อการเกิดภาวะพัฒนาการโบลบี (Bowlby's developing) หรือที่เรียกว่า “โรคขาดความรัก” (affectionless

psychopathy) ส่งผลให้เกิดความบกพร่องทางสังคมทุกรูปแบบ ทั้งในส่วนบุคคลและในทางสังคม ตามมา ทั้งนี้ภารกิจอันยิ่งใหญ่ของการเป็นพ่อแม่ คือ การเลี้ยงดูลูกให้เป็นคนดี มีความสุข สุขภาพดี มีความเชื่อมั่น มั่นใจในตนเอง น่ารัก และรับผิดชอบ (Emavardhana, 2012) คุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่จึงเป็นสิ่งที่มียุทธศาสตร์สำคัญในชีวิตลูกอย่างมาก

หากพิจารณาถึงคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นนั้น จากการทบทวนวรรณกรรมในต่างประเทศ งานส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในประเทศนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นพ่อแม่วัยรุ่น ผลกระทบของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นและความต้องการด้านสวัสดิการของพ่อแม่วัยรุ่นสำหรับประเทศไทยพบว่า มีการศึกษาค่อนข้างจำกัด ดังนั้นองค์ความรู้ในเรื่องนี้จึงมีช่องว่างที่ควรได้รับการเติมเต็ม และจากการทำงานในพื้นที่ของผู้วิจัยพบว่า ปัญหาการเพิ่มขึ้นของจำนวนพ่อแม่วัยรุ่นในภาคกลางยังมีความรุนแรง ซึ่งสอดคล้องกับการรายงานอุบัติการณ์ภาพรวมของประเทศไทย ในปี 2555 พบว่า อัตราการคลอดบุตรของวัยรุ่น เมื่อจำแนกรายภาคพบว่า ภาคกลางมีอัตราการคลอดบุตรของวัยรุ่นสูงสุด 55.20 คน อีกทั้งจำนวนทารกที่เกิดจากพ่อและแม่วัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวนมากถึง 13,958 คน หรือร้อยละ 12.31 (Ministry of social development and human security, 2013) และเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทยมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเบื้องต้น (pilot study) กับพ่อแม่วัยรุ่นอายุระหว่าง 15-19 ปี จำนวน 2 คู่ ที่ไม่มีโรคทางกายและทางจิต ที่พาลูกมารับบริการตามนัดของโรงพยาบาลอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งพ่อแม่วัยรุ่นสามารถบอกเล่าเรื่องราวและให้ความร่วมมือ สำหรับลูกของพ่อแม่วัยรุ่นนั้นเป็นเด็กปกติ มีสุขภาพแข็งแรง มีพัฒนาการตามวัย เป็นลูกคนเดียว มีอายุไม่เกิน 3 ปี ผู้วิจัยสัมภาษณ์พ่อแม่วัยรุ่นโดยใช้คำถาม

ปลายเปิดว่า “การเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในสังคมไทยควรมีลักษณะอย่างไรบ้าง”

ผลการศึกษาเบื้องต้นนำมาสรุปได้ว่า คุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย ประกอบไปด้วย การให้ความรัก ความอบอุ่นกับลูก โดยการกอด การหอม การอุ้ม การเล่นกับลูก การมีเวลาให้กับลูก การตอบสนองความต้องการของลูก พ่อแม่ต้องควบคุมพฤติกรรมทางอารมณ์ของตนเอง ต้องมีความอดทนและใจเย็นเวลาเลี้ยงลูก พ่อแม่ต้องคอยบอกและให้คำแนะนำกับลูก พ่อแม่ต้องคอยปกป้องดูแลลูก เช่น ไม่ให้ลูกอยู่คนเดียวเพียงลำพังเพราะอาจเกิดอันตรายได้ การช่วยกระตุ้นให้ลูกมีพัฒนาการตามวัย ดูแลให้ลูกมีสุขภาพแข็งแรง ตลอดจนการมีเจตคติที่ดีต่อลูก คือ ไม่ว่าลูกจะเป็นอย่างไรก็รักและพยายามทำให้ลูกมีความสุข จากคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทยข้างต้นจะเห็นได้ว่า แต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นที่พึงประสงค์อย่างยิ่ง และจากความเป็นมาและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทยควรประกอบด้วย ลักษณะด้านใดบ้างที่มีความสำคัญต่อการเลี้ยงดูลูก เพื่อการนำไปเสริมสร้างคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นที่พึงมีและเหมาะสมต่อไป ทั้งนี้สังคมได้ให้คุณค่าการเป็นพ่อแม่ไว้มากกว่าบทบาทอื่น ๆ การเป็นพ่อแม่จึงเป็นบทบาทที่มีเกียรติสูงสุดที่ต้องอาศัยการฝึกฝนเรียนรู้ (Emavardhana, 2012) เพื่อให้สิ่งต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเชิงปรากฏการณ์ความหมายของคุณลักษณะการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทยที่มีความสำคัญต่อการเลี้ยงดูลูก
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย

คำถามวิจัย

ความหมายของคุณลักษณะการเป็นพ่อแม่
วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทยเป็นอย่างไร
และมีองค์ประกอบอะไรบ้าง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่าง

มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants)

ผู้วิจัยเลือกโดยใช้แบบอิงจุดมุ่งหมาย (purposeful sampling) ที่กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลตามกรอบแนวคิดของการวิจัย คือ พ่อแม่วัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี ไม่มีโรคทางกายและทางจิตที่พาลูกมารับบริการตามนัดของโรงพยาบาลอย่างสม่ำเสมอ ส่วนลูกของพ่อแม่วัยรุ่น เป็นลูกคนเดียวที่มีอายุไม่เกิน 3 ปี เป็นเด็กปกติ มีสุขภาพแข็งแรง มีพัฒนาการตามวัย จำนวน 6 คู่ โดยพิจารณาจากข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกว่าเพียงพอหรือข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว

1.2 ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ประกอบด้วย

1.2.1 ประชากร คือ พ่อแม่วัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี มีลูกคนเดียวอายุไม่เกิน 3 ปี ที่อยู่ในเขตสุขภาพภาคกลาง จำนวน 8,626 คน (4,313 คู่) โดยผู้วิจัยใช้การคาดการณ์จากฐานข้อมูลเดิมปี พ.ศ. 2555 (Ministry of social development and human security, 2013.)

1.2.2 ตัวอย่าง คือ พ่อแม่วัยรุ่นอายุระหว่าง 15 -19 ปี ที่มีลูกคนเดียวอายุไม่เกิน 3 ปี ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบกำหนดโควตา (quota selection) จากการกำหนดสัดส่วนของพ่อแม่วัยรุ่นที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ จำแนกตามเขตสุขภาพ เป็น เขต 5: เขต 4: เขต 2: เขต 3: เขต 6 ดังนี้ 40: 30: 15: 10: 5 ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 250 คู่

1.3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ยืนยันความหมายและองค์ประกอบคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย ที่มีประสบการณ์

การทำงานกับพ่อแม่วัยรุ่นอย่างน้อย 5 ปี ในพื้นที่ภาคกลาง มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท จำนวน 5 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย ใช้ศึกษาปรากฏการณ์ความหมายของคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย

2.2 แบบสอบถามคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่ในบริบทภาคกลางของไทย ใช้วิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ เจตคติต่อการเป็นพ่อแม่วัยรุ่น ความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูก พันธะผูกพันระหว่างพ่อวัยรุ่นกับแม่วัยรุ่น บทบาทพ่อแม่วัยรุ่น และการสนับสนุนทางสังคม มีข้อคำถามทั้งสิ้น 64 ข้อ

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรโครงสร้าง 5 ตัวแปร ได้แก่ เจตคติต่อการเป็นพ่อแม่วัยรุ่น บทบาทพ่อแม่วัยรุ่น ความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูก พันธะผูกพันระหว่างพ่อวัยรุ่นกับแม่วัยรุ่น และการสนับสนุนทางสังคม

4. การพิทักษ์สิทธิ์

งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับการอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ IRB SWUEC-E-159/2559 โดยการรับรู้ของบุคคลทั่วไปจะรับรู้ว่าการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นเป็นปัญหาสังคม เป็นเรื่องน่าละอายสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยที่ไม่เหมาะสม ขาดการป้องกัน ขาดความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมตีตรา กลุ่มพ่อแม่วัยรุ่นจึงเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบาง การทำวิจัยในกลุ่มบุคคลเหล่านี้จึงต้องมีความระมัดระวังและคำนึงถึงจริยธรรมในการวิจัยเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงได้ยึดแนวปฏิบัติ ดังนี้

4.1 เคารพและไม่ล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ในการวิจัย ขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการวิจัย การจดบันทึก และการใช้เครื่อง

บันทึกเสียง ตลอดจนการให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยอ่าน คำอธิบายและการยินยอมเข้าร่วมวิจัย เปิดโอกาสให้ซักถาม และให้ความมั่นใจถึงควมมีอิสระในการยินยอมหรือปฏิเสธการให้ความร่วมมือ รวมถึงสิทธิในการหยุดให้ความร่วมมือในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของการวิจัยได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อ ๑ ต่อผู้เข้าร่วมการวิจัย

4.2 การรักษาความลับของผู้เข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยทำการถอดเทปการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และใช้รหัสตัวอักษรแทนการใช้ชื่อจริงของผู้เข้าร่วมการวิจัย เพื่อเป็นการไม่นำความลับและข้อมูลต่าง ๆ ของผู้เข้าร่วมการวิจัยไปเปิดเผย และนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น

4.3 คำนี้ถึงศักดิ์ศรีและความรู้สึกของผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยแสดงออกถึงการยอมรับให้เกียรติ และมีความจริงใจต่อผู้เข้าร่วมการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ

5.2 การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .60 - 1.00

5.3 การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้ แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .22 - .77

5.4 การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยรวมของแบบสอบถามคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่า .95

5.5 การวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบของ

แบบสอบถามคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย ด้วยโปรแกรม LISREL 8.72

ผลการวิจัย

1. การศึกษาเชิงปรากฏการณ์ ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก และการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ นำมาพิจารณาประกอบข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปความหมายของคุณลักษณะการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทยและองค์ประกอบคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย ดังนี้

คุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย หมายถึง การแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก และการกระทำ ในการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่วัยรุ่นที่พึงประสงค์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเจตคติต่อการเป็นพ่อแม่วัยรุ่น (adolescent parental attitude) หมายถึง การที่พ่อแม่วัยรุ่นสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองจากการเป็นวัยรุ่นมาสู่บทบาทของความเป็นพ่อแม่ รวมทั้งมีความเชื่อในสมรรถนะของตนเองว่าสามารถเลี้ยงดูลูกได้ มีคุณค่าในการเป็นพ่อแม่ของลูก และมีความพึงพอใจในบทบาทการเป็นพ่อแม่ของตน 2) ด้านบทบาทพ่อแม่วัยรุ่น (adolescent parental role) หมายถึง การที่พ่อแม่วัยรุ่นสามารถยอมรับได้ว่า ตนเองสามารถตอบสนองความต้องการตามการเจริญเติบโตของเด็กได้อย่างเหมาะสม โดยการให้ความรักความผูกพัน ความรับผิดชอบของพ่อแม่ในการทำหน้าที่เลี้ยงดูลูก ตลอดจนการจัดการกับลูกได้อย่างเหมาะสม 3) ด้านความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูก (comprehension of child raising) หมายถึง การที่พ่อแม่วัยรุ่นมีความตระหนักรู้ในตนเองในการเลี้ยงดูลูก และมีความเข้าใจในเรื่องของพัฒนาการเด็กและความสามารถของเด็กแต่ละวัย 4) ด้านพันธะผูกพันระหว่างพ่อวัยรุ่นกับแม่วัยรุ่น (interpersonal bonding) หมายถึง การที่พ่อแม่

วัยรุ่นมี ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ที่แสดงออก ถึงความผูกพัน ความมุ่งมั่น การรักษาสัมพันธภาพ ให้มั่นคงยาวนาน เพื่อใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในการเลี้ยงดูลูก และ 5) ด้านการสนับสนุนทางสังคม (social support) หมายถึง สิ่งที่พ่อแม่วัยรุ่นได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์ ทางวัตถุ และทางข้อมูลข่าวสาร จากผู้ที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดเพื่อให้สามารถปรับตัวต่อการทำหน้าที่พ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกได้อย่างมีคุณภาพ

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย พบว่า รูปแบบสมมติฐานมีค่าไคสแควร์เท่ากับ 330.70 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 ค่าไคสแควร์สัมพันธ์เท่ากับ 4.59 ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ .08 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าวไม่เหมาะสม ถึงแม้ว่าดัชนีรากที่สองเฉลี่ยของแบบมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .05 แต่ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .87 สรุปได้ว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทยที่ได้จากรูปแบบสมมติฐานไม่มีความเหมาะสมพอดีกับเมทริกซ์ที่ได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงรูปแบบโดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนจากการวัดบางค่ามีความสัมพันธ์กันได้ ทั้งนี้พบว่า เมื่อมีการปรับแก้รูปแบบแล้ว รูปแบบที่ปรับแก้มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 71.30 และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่าไคสแควร์สัมพันธ์เท่ากับ 1.22 ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ .02 ดัชนีรากที่สองเฉลี่ยของแบบมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .02 และดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .96 ซึ่งทุกค่าแสดงให้เห็นว่ามีความเหมาะสมดี ดังตาราง 1 จึงสรุปได้ว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นที่ได้จากรูปแบบที่ปรับแก้มีความเหมาะสมพอดีกับเมทริกซ์ที่ได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์

ตาราง 1 ดัชนีบ่งชี้ความเหมาะสมพอดีของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติในโมเดล
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือสัดส่วน χ^2 / df ไม่เกิน 2	χ^2 เท่ากับ 71.30 (p = .11) 71.30/58=1.22
AGFI	มากกว่า .95	.96
RMSEA	น้อยกว่า .05	.02
SRMR	น้อยกว่า .05	.02

บทบาทพ่อแม่วัยรุ่นมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุดเท่ากับ .90 รองลงมาได้แก่ เจตคติต่อการเป็นพ่อแม่วัยรุ่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .89 ความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูก มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .87 พันธะผูกพันระหว่างพ่อวัยรุ่นกับแม่วัยรุ่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .79 และการสนับสนุนทางสังคม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .69 ทั้งนี้ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานทั้งหมดต่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตาราง 2

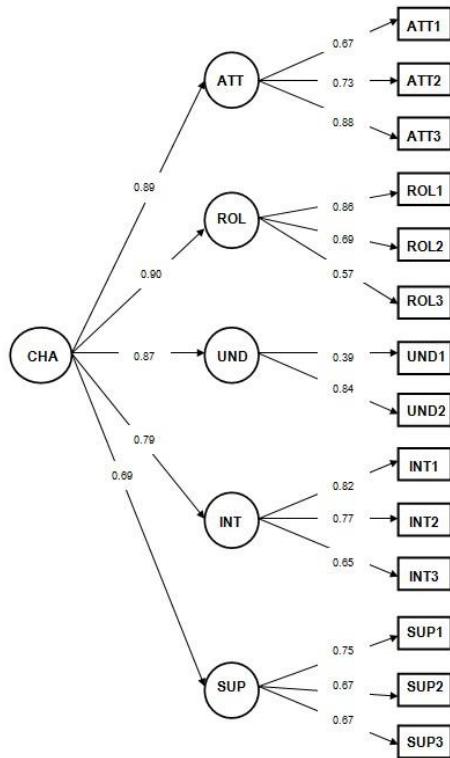
ตาราง 2 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย

องค์ประกอบ	β	SE	t	R ²
เจตคติต่อการเป็นพ่อแม่วัยรุ่น	.89	.04	14.46*	.80
บทบาทพ่อแม่วัยรุ่น	.90	.04	19.24*	.81
ความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูก	.87	.05	7.46*	.76
พันธะผูกพันระหว่างพ่อวัยรุ่นกับแม่วัยรุ่น	.79	.04	15.53*	.62
การสนับสนุนทางสังคม	.69	.04	12.29*	.47

*p < .05

จากตาราง 2 องค์ประกอบทั้ง 5 ของคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย ได้แก่ เจตคติต่อการเป็นพ่อแม่วัยรุ่น บทบาทพ่อแม่วัยรุ่น ความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูก พันธะผูกพันระหว่างพ่อวัยรุ่นกับแม่วัยรุ่น และการสนับสนุนทางสังคม เป็นตัวชี้วัด

คุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นที่มีความประสิทธิภาพ โดยมีโมเดลการวัดคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย ดังภาพ 1

Chi-Square = 71.30, df = 58, p = .11, RMSEA = .02

ภาพ 1 โมเดลการวัดคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย

การอภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาเชิงปรากฏการณ์ความหมายของคุณลักษณะการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทยที่มีความสำคัญต่อการเลี้ยงดูลูก ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย หมายถึง การแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก และการกระทำในการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่วัยรุ่นที่มีองค์ประกอบของคุณลักษณะ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเจตคติต่อการเป็นพ่อแม่วัยรุ่น ด้านบทบาทพ่อแม่วัยรุ่น ด้านความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูก ด้านพันธะผูกพันระหว่าง

พ่อแม่วัยรุ่นกับแม่วัยรุ่น และด้านการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ Hildebrand (1994) ที่กล่าวว่า พ่อแม่เป็นผู้ให้กำเนิดลูกและมีความผูกพันกันทางความคิด อารมณ์ และการกระทำเป็นการให้ความรัก และการดูแลสนับสนุนทุกวิถีทางเพื่อให้ลูกมีพัฒนาการทุก ๆ ด้าน และสอดคล้องกับ Bornstein (2006) ที่ให้ความสำคัญกับพ่อแม่ในเรื่องของความรู้ความเข้าใจในการสร้างเสริมสุขภาพและพัฒนาการของเด็ก นอกจากนี้ Trangkasombat (2001) กล่าวว่า พ่อแม่คือ คนที่มีความคิดดี มีความรู้สึที่ดี และมีความเข้าใจในหน้าที่ นำมาซึ่งความรับผิดชอบต่อการทำหน้าที่พ่อแม่เพื่อให้ลูกเจริญเติบโตเป็นคนมีคุณภาพในสังคมและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขสำหรับ Boyden (1995) กล่าวว่า ความผาสุกของลูกขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของพ่อแม่ และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จของการเป็นพ่อแม่ที่น่าเชื่อถือ ชีวิตจึงต้องมีการปรับเปลี่ยน ส่วน Hammer and Tuner (1996) กล่าวว่า การเป็นพ่อแม่สามารถส่งเสริมคุณภาพความสัมพันธ์ของชีวิตคู่ และนำไปสู่ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสมาชิกอื่นในครอบครัว ในขณะที่ Hu (2011) กล่าวว่า การสนับสนุนทางอารมณ์และสังคมเป็นสิ่งที่พ่อแม่วัยรุ่นต้องการมากที่สุดในชีวิตของการเป็นพ่อแม่ของพวกเขา แสดงว่าคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทยนั้น เป็นเหมือนกับกระบวนการพัฒนาตัวตนและบทบาทในการทำหน้าที่ของพ่อแม่วัยรุ่นให้ไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ ที่จะเป็นการช่วยเหลือให้ลูกมีพัฒนาการที่ดีในทุกมิติ และเจริญเติบโตเป็นคนมีคุณภาพในสังคม ทั้งนี้อาจเพราะว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่มีภารกิจพัฒนาตัวตน การเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นวัยรุ่นมาสู่บทบาทการเป็นพ่อแม่สามารถกลายเป็นวิกฤติที่มีผลต่อปัญหาบุคลิกภาพและความสัมพันธ์กับลูกของพ่อแม่วัยรุ่นได้ การยอมรับตัวตนหรือการมีเจตคติต่อการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นจึงเป็นคุณลักษณะเริ่มต้นที่สำคัญ ที่จะนำไปสู่การทำตามบทบาทของพ่อแม่วัยรุ่นได้อย่างสมบูรณ์ ประกอบ

กับการเลี้ยงดูลูกส่วนใหญ่ที่ต้องใช้ความอดทน ความรู้ และประสบการณ์ชีวิต ถือเป็นความท้าทาย ต่อลักษณะตามธรรมชาติของวัยรุ่นที่นอกจากเป็นผู้ให้กำเนิดแล้ว ยังต้องมีความเข้าใจในการเลี้ยงดู ลูก และการดำรงไว้ซึ่งความเป็นครอบครัวด้วยความสามารถในการเข้าถึงแหล่งสนับสนุนช่วยเหลือทั้งทางด้านอารมณ์ วัตถุ และข้อมูลที่เป็นต่อการเลี้ยงดูลูก

สำหรับการให้ความหมายเฉพาะคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นนั้น ผู้วิจัยพบว่า ยังมีองค์ความรู้ที่จำกัดและหากพิจารณาเปรียบเทียบกับบริบทต่างประเทศ เช่น ของ O'Callaghan, Borkowski, Whitman, Maxwell, & Keogh (1999) ที่ได้อธิบายถึงคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงดูลูก ประกอบด้วย เจตคติของการเป็นพ่อแม่ ความรู้เรื่องพัฒนาการเด็กของพ่อแม่ และการสนับสนุนทางสังคม และของ Florsheim et al. (2012) ที่เน้นคุณลักษณะด้านพันธะผูกพันระหว่างบุคคลของพ่อแม่วัยรุ่นกับแม่วัยรุ่น มีความสำคัญต่อการทำหน้าที่เลี้ยงดูลูก แสดงให้เห็นว่าการให้ความหมายของแต่ละคนนั้น แม้มีความแตกต่างกันในแง่ของประเด็นที่สนใจศึกษา แต่ก็นำมาซึ่งการพัฒนาคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นเพื่อให้ส่งผลสำเร็จในการเลี้ยงดูลูกของพวกเขาเหมือนกัน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย จากผลการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนขององค์ประกอบคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทย (ตาราง 1) พบว่า χ^2 มีค่าเท่ากับ 71.30 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ .11 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงแปลความหมายได้ว่า ข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทยของผู้วิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาดัชนีสอดคล้องอื่น ๆ

ได้แก่ ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .96 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ค่าดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .02 ซึ่งมีค่าต่ำใกล้ศูนย์ แสดงว่า โมเดลการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทยมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเจตคติต่อการเป็นพ่อแม่วัยรุ่น ด้านบทบาทพ่อแม่วัยรุ่น ด้านความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูก ด้านพันธะผูกพันระหว่างพ่อแม่วัยรุ่นกับแม่วัยรุ่น และด้านการสนับสนุนทางสังคม

เพื่อช่วยให้พ่อแม่วัยรุ่นสามารถเลี้ยงดูลูกได้อย่างมีคุณภาพ สมาชิกครอบครัวมีชีวิตที่เติบโตและพัฒนาได้อย่างเหมาะสม พ่อแม่วัยรุ่นจึงต้องอาศัยองค์ประกอบคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นทั้ง 5 ด้านดังกล่าว โดยสอดคล้องกับการศึกษาพ่อแม่วัยรุ่นของ Florsheim et al. (2012) พบว่า พันธะผูกพันระหว่างพ่อแม่วัยรุ่นกับแม่วัยรุ่นนั้น มีความสำคัญต่อการทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกส่งผลต่อสุขภาพของลูกทางด้านร่างกายและจิตใจ อีกทั้งเป็นตัวทำนายผลเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกทางบวก ในด้านพฤติกรรมการดูแลทะนุถนอมลูก และด้านเจตคติของพ่อแม่ที่มีต่อลูกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kaczynski, Lindahl, & Laurenceau (2006) พบว่า ความขัดแย้งรุนแรงระหว่างพ่อกับแม่มีความเกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่บกพร่องของแม่และปัญหาพฤติกรรมของพ่อ จนกลายเป็นตัวทำนายด้านพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมในเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ O'Callaghan et al. (1999) ที่พบว่า เจตคติของพ่อแม่วัยรุ่นที่มีต่อลูก ความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูกในเรื่องของการมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก และการสนับสนุนทางสังคม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่วัยรุ่น นอกจากนี้ Mercer (1985) ได้เสนอว่า ความสำเร็จในการปฏิบัติตามบทบาทของแม่ที่มีต่อลูกนั้นได้รับอิทธิพลมาจากความสามารถของแม่ในการ

ตอบสนองความต้องการตามการเจริญเติบโตของเด็กได้อย่างเหมาะสม การให้ความรักความผูกพันกับลูก ความสามารถในการดูแลและเข้าใจพฤติกรรมลูก มีความยินดีและพึงพอใจในการแสดงบทบาทของการเป็นแม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาให้พ่อแม่วัยรุ่นมีคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นที่พึงประสงค์ควรพัฒนาให้ครอบคลุมทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ ด้านเจตคติต่อการเป็นพ่อแม่วัยรุ่น ด้านบทบาทพ่อแม่วัยรุ่น ด้านความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูก ด้านพันธะผูกพันระหว่างพ่อแม่วัยรุ่นกับแม่วัยรุ่น และด้านการสนับสนุนทางสังคม

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือพ่อแม่วัยรุ่นควรพิจารณารูปแบบในการช่วยเหลือครอบครัวของพ่อแม่วัยรุ่น เพื่อให้พวกเขาประสบความสำเร็จในการเลี้ยงดูลูก โดยสามารถจัดการเสริมสร้าง ป้องกัน และแก้ไข ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสร้างโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นที่มีความสำคัญต่อการเลี้ยงดูลูก

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในบริบทภาคกลางของไทยระหว่างพ่อแม่วัยรุ่นกลุ่มทดลองกับพ่อแม่วัยรุ่นกลุ่มควบคุม เพื่อหาความแตกต่าง และความเหมือน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของการเป็นพ่อแม่วัยรุ่นที่มีความสำคัญต่อการเลี้ยงดูลูกให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

Boden, J. M., Fergusson, D. M., & Horwood, L. J. (2008). Early motherhood and subsequent life outcomes. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 49*(2), 151-160.

Bornstein, M. H. (2006). Parenting science and Practice. In K. A. Renninger & I. E. Sigel (Eds.), *W. Damon (Series Ed.), Handbook of child psychology Volume 4 Child psychology in practice* (6th Ed., pp. 893-949). New York: Wiley.

Boyden, F. (1995). *Teaching your children life skills*. New York: Berkly Printers.

Bures, R. M., Koropecjy-Cox, T., & Loree, M. (2009). *Childlessness, parenthood, and depressive symptoms among middle-aged and older adults*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/249707678_Childlessness_Parenthood_and_Depressive_Symptoms_Among_Middle-Aged_and_Older_Adults

Emavardhana, T. (2012). *The Thai adlerian parent's handbook: Systematic training for effective parenting-STEP* (2nd ed.). Bangkok: P.A. Living.

Field, T., Widmayer, S. M., Stringer, S., & Ignatoff, E. (1980). Teenage, lower-classes black mothers and their preterm infants: An intervention and developmental follow-up. *Child Development, 51*, 426-436.

Florsheim, P., Burrow-Sanchez, J. J., Minami, T., McArthur, L., Heavin, S., & Hudak, C. (2012). Young parenthood program: Supporting positive paternal engagement through coparenting counseling. *American Journal of Public Health, 102*(10), 1886-1892.

Goldenberg, H. & Goldenberg, I. (2008). *Family therapy an overview* (7th ed., pp. 161, 225-226). Thomson Brooks/Cloe, Belmont: CA.

Hamner, T., & Turner, P. (1996). *Parenting in contemporary society*. Boston, MA: Allyn & Bacon.

Hildebrand, V. (1994). *Parenting: Rewards and responsibilities* (4th ed.). McMillan: McGraw-Hill.

Hu, W. (2011). *The teenage pregnancy journey: Research report of Newham health improvement partnership programme by community linked 2011*. 1-31.

Kaczynski, K. J., Lindahl, K. M., & Laurenceau, J. (2006). Marital conflict, maternal and paternal parenting and child adjustment: A test of mediation and moderation. *Journal of Family Psychology, 20*(2), 199-208.

Mercer, R. T. (1985). The process of maternal role attainment over the first year. *Nursing Research, 34*(4), 198-204.

- Miller, C. L., Heysek, P. J., Whitman, T. L., & Borkowski, J. G. (1996). Cognitive readiness to parent and intellectual-emotional development in children of adolescent mothers. *Developmental Psychology, 32*, 533-541.
- Ministry of social development and human security. (2013). *Report of situation childbirth of Teen Thailand 2012*. Retrieved from http://www.m-society.go.th/article_attach/10430/15330.pdf
- O'Callaghan, M. F., Borkowski, J. G., Whitman, T. L., Maxwell, S. E., & Keogh, D. (1999). A model of adolescent parenting: The role of cognitive readiness to parent. *Journal of Research on Adolescence, 9*(2), 203-225.
- Trangkasombat, U. (2012). *Family therapy and family counseling* (5th ed.). Bangkok: Sunta Printers.